

96/26

Kontrolní závěr z kontroly „Stanovení základu a výpočet daně z příjmů právnických osob v roce 1995“

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1996 pod č. 96/26. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. František Bárta. Provedly ji skupiny kontrolujících z odboru státních příjmů NKÚ a oblastních odborů NKÚ v Berouně, Kutné Hoře, Liberci, Mostě, Plzni, Strakonících, Českých Budějovicích, Táboře, Šumperku a Olomouci v době od září 1996 do ledna 1997.

Kontrolované osoby:

I. Poplatníci daně z příjmů právnických osob

Česká pošta, s. p., Praha
 Průzkum Příbram, spol. s r. o., Příbram
 CK IRÍNY-TOURS, Příbram
 Příbramská tepleřenská akciová společnost, Příbram
 Elektrárna Kolín, a. s., Kolín
 Elmech, a. s., Kolín
 Uhelné sklady Kolín, s. p., Kolín
 ELEKTROTEPLO Kolín, spol. s r. o., Kolín
 TELMO, spol. s r. o., Jablonec nad Nisou
 PEMETA, spol. s r. o., Jablonec nad Nisou
 Amann Sponit Trading, s. r. o., Kovářská
 Belet, a. s., Vejprty
 ZKL Klášterec nad Ohří, a. s., Klášterec nad Ohří
 KOREK, a. s., Klášterec nad Ohří
 G - Team, spol. s r. o., Dobruška
 ELIMAT, spol. s r. o., Starý Plzeňec
 Herma, spol. s r. o., Starý Plzeňec
 HERMA K. W., spol. s r. o., Starý Plzeňec
 TOLLMI, spol. s r. o., Milevsko
 PF Nábytek, spol. s r. o., Veselíčko
 KOVALTOS, spol. s r. o., Sušice
 MEDICA FILTER, spol. s r. o., Kašperské Hory
 Západočeské konzumní družstvo, Sušice
 ZEPTER INTERNATIONAL, spol. s r. o., České Budějovice
 ČK PROJEKT, spol. s r. o., Český Krumlov
 KAPS Comm, s. r. o., Český Krumlov
 PRIMA MODA, spol. s r. o., Český Krumlov
 „Kámen a písek společnost s ručením omezeným“, Český Krumlov
 BAUSERVIS, s. r. o., Veselí nad Lužnicí
 Farní charita, Veselí nad Lužnicí
 Zemědělské družstvo, Klenovice
 Sanace potrubí STRABAG-RABMER, spol. s r. o., Soběslav
 DARNOK, s. r. o., Veselí nad Lužnicí
 „DADDY“, s. r. o., Soběslav
 HORYMAS, spol. s r. o., Rýmařov
 Jesenické mlékárny, a. s., Bruntál
 Cave canem, s. r. o., Kojetín
 Mechanické dílny Kojetín, spol. s r. o., Kojetín
 STAVEBNÍ PODNIK HRANICE, a. s., Hranice
 STUDIO - 2H, spol. s r. o., Hranice

II. Finanční úřady pro Prahu 3, v Bruntále, v Českých Budějovicích, v Českém Krumlově, v Hranicích, v Jablonci nad Nisou, v Kadani, v Kojetíně, v Kolíně, v Milevsku, Plzeň-jih, v Příbrami, v Soběslavi, v Sušici a ve Vejprtech.

Kontrolované období: rok 1995 u poplatníků daně, u finančních úřadů výkon správy daně u kontrolované osoby v následujícím období až do doby ukončení kontroly.

Cílem kontroly bylo prověřit:

- oprávněnost zahrnutí vykázaných příjmů a nákladů (výdajů) do základu daně uváděného v přiznání k dani z příjmů právnických osob,
- dodržení závazných postupů při výkonu správy daně dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o daních z příjmů“), zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rezervách“), zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o správě daní“), a zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o účetnictví“).

Kontrolované osoby podaly proti kontrolním protokolům námitky celkem v 5 případech. Námitky byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o námitkách.

Odvolání proti rozhodnutí o námitkách, která podaly kontrolované osoby ve 3 případech, byla vypořádána usneseními Kolegia NKÚ.

K o l e g i u m N K Ú na svém VII. zasedání konaném dne 7. dubna 1997

s c h v á l i l o usnesením č. 5/VII/97
 k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

Daňové povinnosti za oblast příjmů právnických osob jsou upraveny zákonem o daních z příjmů, který byl od svého schválení v roce 1992 do současnosti upraven patnácti novelami. Kromě legislativních úprav vydává Ministerstvo financí (dále jen „MF“) k jednotlivým ustanovením zákona ve Finančním zpravodaji Pokyny (označené písmenem „D“).

Jednotlivá ustanovení zákonů jsou dále uváděna ve znění platném pro kontrolované období.

I. Poplatníci daně z příjmů právnických osob (dále jen „poplatníci“)

Ustanovení § 57 odst. 2 zákona o správě daní stanoví:

„Daňová povinnost vzniká okamžikem, kdy nastaly skutečnosti zakládající daňovou povinnost podle tohoto zákona nebo zvláštních předpisů.“

Poplatníci tuto povinnost neplnili tím, že porušili zákon o daních z příjmů v následujících ustanoveních:

1. § 23 odst. 1, kde je mj. uvedeno:

„Základem daně je rozdíl, o který příjmy, s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně, a příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje (náklady), a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období ...“

Porušení bylo zjištěno u 23 poplatníků (57,5 % z kontrolovaných). Neoprávněné zkrácení základu daně činilo celkem 7 108 351 Kč. Nesprávně zvýšený základ daně byl naopak zjištěn u 1 poplatníka a činil 12 301 Kč.

Z toho:

- 20 poplatníků nerespektovalo časovou souvislost mezi příjmy a výdaji zdaňovacího období 1995, a tím snížilo základ daně celkem o 7 035 054 Kč. K porušení časové souvislosti došlo například tím, že poplatníci zahrnují do daňových nákladů nájemné, spotřebu energie, cestovné, vodné, telefonní poplatky, členské příspěvky, úroky, pojištění, leasing, i když se týkaly jiných zdaňovacích období;
- 5 poplatníků nerespektovalo věcnou souvislost mezi příjmy a výdaji zdaňovacího období roku 1995, a tím snížilo základ daně celkem o 73 297 Kč. K porušení věcné souvislosti došlo tím, že poplatníci zahrnují do nákladů například hodnotu poštovních známek určených pro archivaci, výstavy a mezinárodní výměnu, náklady na vrácené zboží, nákup předplatných jízdenek MHD, náklady na návrh firemní značky jiné firmy;

2. § 23 odst. 3, kde je mj. uvedeno:

„Hospodářský výsledek nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji podle odstavce 2 se upraví o částky, které nelze podle tohoto zákona zahrnout do výdajů (nákladů) nebo jsou do nich zahrnuté v nesprávné výši, o částky odečtené od základu daně podle § 34 odst. 3 při nedodržení stanovených podmínek a o veškeré částky neoprávněně zkracující příjmy.“

Porušení bylo zjištěno u 8 poplatníků (20 % z kontrolovaných). Neoprávněné zkrácení základu daně činilo celkem 175 607 375 Kč. Například:

- poplatník poskytl jinému subjektu na základě smlouvy síť svých pracovišť (včetně např. vybavení a pracovníků) za dohodnutou úplatu. Tím, že do svých zdanitelných příjmů zahrnul pouze skutečně zaúčtované výnosy a nikoli smluvně dohodnutou výši úplaty za poskytnuté služby, zkrátil zdanitelné příjmy nejméně o částku 173 989 638 Kč;
- poplatník zkrátil zdanitelné příjmy o 609 061 Kč tím, že neúčtoval o nedokončené výrobě;

- poplatník zkrátil zdanitelné příjmy tím, že nezahrnul do výnosů vyúčtování poskytnutých rekreačních služeb ve výši 396 492 Kč;
- poplatník ponechal v daňových nákladech náklady na dopravu zaměstnanců z místa bydliště do místa pracoviště ve výši 266 410 Kč;
- poplatník zkrátil zdanitelné příjmy o nevyfakturovanou částku ve výši 264 000 Kč za provedené softwarové práce;
- 2 poplatníci ponechali v nákladech i částky za ubytování domácích a zahraničních hostů a hovorné soukromé telefonní stanice v celkové výši 23 844 Kč;
- poplatník zkrátil zdanitelné příjmy tím, že nezahrnul do výnosů pojistnou náhradu ve výši 22 780 Kč;
- poplatník zkrátil zdanitelné příjmy tím, že nezahrnul do výnosů příjmy z pronájmu ve výši 12 000 Kč;

3. § 23 odst. 6, kde je uvedeno:

„Za příjmy se považuje jak peněžní, tak i nepeněžní plnění, oceněné cenami obvyklými v místě a v době plnění nebo spotřeby, a to podle druhu, kvality, popř. míry opotřebení předmětného plnění (dále jen ‘ceny obvyklé na trhu’), s výjimkou naturální spotřeby vlastní výroby a služeb; přitom se příjmy získané směnou posuzují pro účely zákona obdobně jako příjmy získané prodejem.“

Porušení bylo zjištěno u 1 poplatníka, který nezahrnul do příjmů hodnotu poukazů na zahraniční rekreaci ve výši 52 036 Kč, poskytnutých svým dodavatelům jako naturální plnění za jimi provedené služby;

4. § 23 odst. 10, kde je uvedeno:

„Pro zjištění základu daně se vychází z účetnictví vedeného podle zvláštního předpisu²⁰⁾, pokud zvláštní předpis nebo tento zákon nestanoví jinak anebo pokud nedochází ke krácení daňové povinnosti jiným způsobem.“

(V odkazu č. 20 je uvedeno: „Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Směrnice k účtové osnově a Zásady jednoduchého účetnictví, vyhlášené ve Sbírce zákonů.“)

Porušení bylo zjištěno u 7 poplatníků (17,5 % z kontrolovaných). Neoprávněné zkrácení základu daně činilo celkem 767 803 Kč. Například:

- 2 poplatníci zaúčtovali do nákladů nezúčtované zálohy na teplo a elektrickou energii v celkové výši 257 856 Kč;
- poplatník zaúčtoval do výnosů oprávkou k pasivní opravě položce k úplatně nabytému majetku nižší o 107 261 Kč;
- poplatník zaúčtoval do nákladů i náklady na zboží ve výši 98 973 Kč, které neprodal;
- poplatník zaúčtoval do nákladů dohadnou položku ve výši 11 000 Kč za účetní práce provedené až v následujícím zdaňovacím období;
- poplatník nezaúčtoval do výnosů vrácené soudní poplatky ve výši 14 150 Kč;

5. § 24 odst. 1, kde je uvedeno:

„Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy.⁹⁾ Ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů nelze uplatnit výdaje, které již byly v předchozích zdaňovacích obdobích ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatněny.“

(V odkazu č. 5 je uvedeno: „Např. zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění zákona č. 44/1994 Sb.“)

Porušení bylo zjištěno u 15 poplatníků (37,5 % z kontrolovaných). Neoprávněné zkrácení základu daně činilo celkem 8 837 667 Kč. Například:

- poplatník zahrnul do daňových nákladů i účetní odpisy drobného hmotného investičního majetku ve výši 3 223 500 Kč, i když pořizovací hodnotu tohoto majetku uplatnil jednorázově jako daňový náklad již v roce 1994;
- poplatník neprokázal výdaje za administrativní a účetní práce ve výši 3 180 000 Kč;
- poplatník zahrnul do daňových nákladů částku 659 754 Kč vzniklou použitím rozdílných způsobů oceňování vratných obalů v průběhu roku ve skladové evidenci a v účetnictví;
- poplatník zahrnul do daňových nákladů náklady za dopravu zboží týkající se jiné organizace ve výši 584 350 Kč;
- poplatník neprokázal oprávněnost fakturace za technickou pomoc ve výši 506 000 Kč;
- poplatník neprokázal vynaložené náklady na prodané zboží ve výši 192 270 Kč;
- poplatník nedoložil oprávněnost zahrnutí nákladů závodní kantýny, provozované jinou firmou v jeho areálu, ve výši 118 641 Kč;
- poplatník neprokázal výdaje ve výši 85 049 Kč na úhradu úroků z půjčky;
- poplatník zahrnul do daňových nákladů fakturu za projekt modernizace budovy, kterou neměl zahrnutu ve svém majetku ani v pronájmu, ve výši 47 560 Kč;
- poplatník zahrnul do daňových nákladů výdaje za kolky a za povolení k prodloužení pobytu cizích státních příslušníků ve výši 35 050 Kč;
- poplatník zahrnul do daňových nákladů příspěvky na rekreaci svých zaměstnanců ve výši 33 573 Kč;
- poplatník zahrnul do daňových nákladů nocležné za osoby, které nebyly jeho zaměstnanci, ve výši 29 452 Kč;
- poplatník neprokázal výdaje za nájemné ve výši 23 066 Kč;
- poplatník neprokázal výdaj za účetní audit ve výši 16 250 Kč;
- 8 poplatníků uplatnilo neoprávněně jako daňové výdaje náklady na zahraniční cestu za osobu, která nebyla zaměstnancem firmy, částečnou úhradu zřízení telefonních stanic u fyzických osob, úhradu úroků z půjčky poskytnuté fyzické osobě, telekomunikační poplatky za jinou organizaci, škodu vzniklou na pronajá-

tém automobilu, i když náhradu od pojišťovny obdržela leasingová společnost, část zůstatkové ceny prodaného investičního majetku uplatněné formou odpisů v nákladech předchozích zdaňovacích období, náklady za praní ložního prádla, i když ve zdaňovacím období nebyly vykázány žádné příjmy za ubytovací služby a výdaje spojené s přepravou osob na fotbalové utkání v celkové výši 49 283 Kč;

6. § 24 odst. 2 písm. a), d), e), ch), i) a j) bod 4, k) body 1 a 2, kde je mj. uvedeno:

„Výdaji (náklady) podle odstavce 1 jsou také

- a) odpisy hmotného a nehmotného majetku ...,
- d) příspěvky právnickým osobám, pokud povinnost členství vyplývá ze zvláštního zákona,
- e) pojistné hrazené poplatníkem, pokud souvisí s příjmem, který je předmětem daně a není od daně osvobozen, ...
- ch) zaplacená daň z nemovitostí, ... jakož i další daně ...,
- i) rezervy a opravné položky, jejichž způsob tvorby a výši pro daňové účely stanoví zvláštní zákon^{22a)} ...,
- j) výdaje (náklady) na pracovní a sociální podmínky, péči o zdraví a zvýšený rozsah doby odpočinku zaměstnanců vynaložené na ...

4. provoz vlastních zařízení závodního stravování kromě hodnoty potravin nebo příspěvky na závodní stravování zajišťované prostřednictvím jiných subjektů a poskytované až do výše 55 % ceny jednoho hlavního jídla v průběhu jedné pracovní směny, maximálně však do výše 70 % stravného při trvání pracovní cesty 5 až 12 hodin podle zvláštního předpisu.^{23b)} Za závodní stravování ve vlastním zařízení se považuje i závodní stravování zabezpečované ve vlastním zařízení prostřednictvím jiných subjektů, ...

k) výdaje (náklady) na pracovní cesty, včetně výdajů (nákladů) na pracovní cestu spolupracujících osob (§ 13) a společníků veřejných obchodních společností a komplementářů komanditních společností, a to maximálně ve výši podle zvláštních předpisů,⁹⁾ přitom

1. na ubytování, na dopravu ... a na nezbytné výdaje spojené s pracovní cestou v prokázané výši,
2. stravné při tuzemských pracovních cestách podle zvláštního předpisu ...“

(V odkazu č. 22a) je uvedeno: „Zákon ČNR č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.“

V odkazu č. 23b) je uvedeno: „§ 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/1992 Sb.“

V odkazu č. 5) je uvedeno: „Např. zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění zákona č. 44/1994 Sb.“)

Porušení bylo zjištěno u 7 poplatníků (17,5 % z kontrolovaných). Neoprávněné zkrácení základu daně činilo celkem 4 296 062 Kč. Nesprávně zvýšený základ daně činil 2 946 Kč.

K ustanovení § 24 odst. 2 písm. a):

- poplatník zahrnul do daňových nákladů odpisy hmotného investičního majetku o 13 603 Kč vyšší, než stanoví zákon o daních z příjmů.

K ustanovení § 24 odst. 2 písm. d):

- 4 poplatníci zahrnuli do daňových nákladů příspěvky právníkům osobám, u nichž povinnost členství nevyplyvá ze zvláštního zákona, ve výši 296 214 Kč.

K ustanovení § 24 odst. 2 písm. ch):

- poplatník neuplatnil jako náklad daň z přidané hodnoty z měsíční splátky vstupní ceny osobních automobilů ve výši 2 946 Kč.

K ustanovení § 24 odst. 2 písm. i):

- 2 poplatníci zahrnuli do daňových nákladů tvorbu rezerv ve výši 579 627 Kč v rozporu se zákonem o rezervách.

K ustanovení § 24 odst. 2 písm. j):

- poplatník zahrnul do daňových nákladů hodnotu potravin ve výši 3 395 968 Kč pro účely závodního stravování.

K ustanovení § 24 odst. 2 písm. e) a k) body 1 a 2:

- 6 poplatníků zahrnulo do daňových nákladů náklady na pojištění odpovědnosti občanů za škodu způsobenou při výkonu povolání, výdaje nad rámec zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění zákona č. 44/1994 Sb., a neprokázalo náklady spojené s pracovní cestou v celkové výši 10 650 Kč;

7. § 25 odst. 1 písm. a), f), k), n), p), t) a u), kde je mj. uvedeno:

„Za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat zejména

a) výdaje (náklady) na pořízení hmotného majetku, nehmotného majetku (§ 26) a pozemků včetně splátek a úroků z úvěrů spojených s jejich pořízením, jsou-li součástí jejich pořizovací ceny, ...

f) penále a pokuty s výjimkou smluvních pokut a úroků z prodlení ...,

k) výdaje (náklady) převyšující příjmy v zařízeních k uspokojování potřeb zaměstnanců nebo jiných osob ...,

n) manka a škody přesahující náhrady s výjimkou uvedenou v § 24, ...

p) technické zhodnocení (§ 33), ...

t) výdaje na reprezentaci, kterými jsou zejména výdaje na pohoštění, občerstvení a dary. Za dar se

nepovažuje předmět opatřený obchodním jménem nebo ochrannou známkou poskytovatele daru, jehož hodnota nepřesahuje 200 Kč ...,

u) výdaje na osobní potřebu poplatníka ...,“ a

§ 20 odst. 8, kde je uvedeno:

„Od základu daně sníženého podle § 34 lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím a právníkům osobám se sídlem na území České republiky na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na policii,^{15a)} na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat, na účely sociální, zdravotnické, ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní, a fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů zvířat, na financování těchto zařízení, pokud hodnota daru činí alespoň 2 000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 2 % ze základu daně sníženého podle § 34. Tento odpočet nemohou uplatnit poplatníci, kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání.“

(V odkazu č. 15a) je uvedeno: „Zákon ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky.

Zákon ČNR č. 553/1991 Sb., o obecní policii.“)

Porušení bylo zjištěno u 24 poplatníků (60 % z kontrolovaných). Neoprávněné zkrácení základu daně činilo celkem 2 851 964 Kč. Nesprávně zvýšený základ daně činil 3 000 Kč.

K ustanovení § 25 odst. 1 písm. a) například:

- poplatník zahrnul před uvedením hmotného majetku do provozu do daňových nákladů i kurzové rozdíly ve výši 1 622 120 Kč vzniklé v souvislosti s jeho pořízením,
- poplatník zahrnul do daňových nákladů i náklady na roční záruční servis hmotného investičního majetku ve výši 184 000 Kč, jenž měl být bezplatný,
- 3 poplatníci zahrnuli do daňových nákladů pořízení nehmotného investičního majetku celkem za 176 500 Kč,
- poplatník zahrnul do daňových nákladů projektovou a inženýrskou činnost na přístavbu ve výši 82 530 Kč,
- poplatník zahrnul do daňových nákladů elektroinstalaci k pořízenému hmotnému investičnímu majetku ve výši 36 221 Kč,
- 4 poplatníci zahrnuli do daňových nákladů pořízení hmotného majetku celkem za 64 664 Kč.

K ustanovení § 25 odst. 1 písm. f) například:

- 3 poplatníci zahrnuli do daňových nákladů penále vyměřené finančním úřadem celkem za 36 878 Kč,
- poplatník zahrnul do daňových nákladů penále vyměřené okresní správou sociálního zabezpečení ve výši 14 632 Kč,
- poplatník zahrnul do daňových nákladů pokutu vyměřenou úřadem práce ve výši 2 000 Kč.

K ustanovení § 25 odst. 1 písm. k):

- poplatník zahrnul do daňových nákladů částku 9 185 Kč, o kterou náklady kantýny převýšily její příjmy.

K ustanovení § 25 odst. 1 písm. n) například:

- poplatník neoprávněně zvýšil o 49 039 Kč daňovou ztrátu v souvislosti s výpočtem mank a škod.

K ustanovení § 25 odst. 1 písm. p):

6 poplatníků účtovalo jako náklad například:

- modernizaci třídícího zařízení ve výši 175 000 Kč,
- technické zhodnocení budovy ve výši 54 388 Kč,
- technické zhodnocení počítačové techniky ve výši 48 937 Kč.

K ustanovení § 25 odst. 1 písm. t):

10 poplatníků zahrnulo do daňových nákladů výdaje na reprezentaci, například:

- výdaje v rámci pořádané konference spojené mj. se slavnostní recepcí (nájem prostor, parkování, hudba, hostesky vč. kostýmů) ve výši 88 705 Kč,
- výdaje na dárková alba a pohlednice ve výši 74 638 Kč,
- výdaje na pohoštění, občerstvení, dary, zhotovení vizitek pro osoby, které nebyly zaměstnanci poplatníka, a jiné výdaje na reprezentaci ve výši 47 331 Kč.

K ustanovení § 25 odst. 1 písm. u):

- poplatník zahrnul do daňových nákladů výdaje spojené se stěhováním a nájmem bytu jednatel společnosti ve výši 35 250 Kč.

K ustanovení § 20 odst. 8:

- poplatník neoprávněně snížil základ daně o hodnotu daru ve výši 5 000 Kč poskytnutého fyzické osobě, která neprovozovala činnost podle uvedeného ustanovení, a o hodnotu daru ve výši 3 418 Kč poskytnutého městskému úřadu bez doložení jeho účelu;

8. § 26 odst. 1, kde je uvedeno:

„Odpisy se stanoví pro účely tohoto zákona podle § 30, § 31 nebo § 32 z hmotného majetku, s výjimkou uvedenou v § 27, a nehmotného majetku.“

Porušení bylo zjištěno u 6 poplatníků (15 % z kontrolovaných). Neoprávněně snížený základ daně činil celkem 4 315 432 Kč. Například:

- 2 poplatníci uplatnili v důsledku nesprávně zařazeného hmotného investičního majetku do odpisové skupiny odpisy vyšší celkem o 2 950 447 Kč;
- poplatník zahrnul do daňových nákladů odpisy ve výši 895 616 Kč z nesprávně stanovené vstupní ceny;
- poplatník neoprávněně snížil základ daně o 822 181 Kč tím, že stanovil nesprávnou výši odpisů základního stáda dojnic;
- poplatník uplatnil jako daňové odpisy i odpisy majetku, který nebyl pro účely zákona o daních z příjmů vymezen jako hmotný majetek, a to ve výši přesahující jeho účetní odpisy o 78 798 Kč;
- poplatník uplatnil v důsledku nesprávně stanovené odpisové sazby odpisy vyšší o 22 292 Kč;
- poplatník nesprávně uplatnil vyšší odpisy geologického průzkumu o 226 968 Kč;

9. § 35 odst. 1 písm. a) a odst. 2, kde je mj. uvedeno:

„Poplatníkům uvedeným v § 2 a 17 se daň snižuje o a) částku 7 500 Kč za každého zaměstnance se změněnou pracovní schopností³³⁾ a poměrnou část z této částky, je-li výsledkem přepočteného počtu zaměstnanců podle odstavce 2 desetinné číslo, ...“

„Pro výpočet slevy podle odstavce 1 je rozhodný průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců se změněnou pracovní schopností a zaměstnanců se změněnou pracovní schopností s těžším zdravotním postižením ...“

(V odkazu č. 33 je uvedeno: „§ 21 zákona č. 1/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“)

Porušení bylo zjištěno u poplatníka, který při výpočtu slevy na dani použil nesprávný přepočtený počet zaměstnanců se změněnou pracovní schopností, a tím neoprávněně uplatnil slevu vyšší o 9 900 Kč;

10. čl. V (Přechodná ustanovení k čl. I) bod 1 zákona č. 149/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o daních z příjmů, kde je mj. uvedeno:

„1. Poplatník účtující v soustavě podvojného účetnictví může počínaje zdaňovacím obdobím 1995 uplatnit jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů ročně nejvýše 10% z neuhrazené části hodnoty pohledávky nebo ceny pořízení u pohledávky nabyté postoupením, u nichž termín splatnosti nastal do konce roku 1994 ...“

Porušení bylo zjištěno u 2 poplatníků, kteří zahrnuli do daňových nákladů hodnotu neuhrazených pohledávek převyšující jejich možný 10% odpis o 64 959 Kč.

II. Finanční úřady

Kontrola se zaměřila především na výkon správy daně kontrolovaných poplatníků. Nedostatky byly zjištěny při uplatňování následujících ustanovení zákona o správě daní:

1. § 35 odst. 1 zákona o správě daní:

„Správce daně při zjištění, že daňový subjekt přestal vykonávat činnost nebo pobírat příjmy podrobené dani, učiní opatření potřebná k urychlenému stanovení základů daně a k vybrání nedoplatků na všech daních za celou dobu jeho činnosti, ze které plynuly příjmy podléhající zdanění.“ a

§ 16 odst. 1 zákona o správě daní:

„Daňovou kontrolou pracovník správce daně zjišťuje nebo prověřuje daňový základ nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné stanovení daně u daňového subjektu nebo na místě, kde je to vzhledem k účelu kontroly nejvhodnější. Daňová kontrola se provádí v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu podle tohoto zákona.“

Správce daně nevyužil uvedená ustanovení zákona o správě daní a neučinil opatření potřebná k urychlenému stanovení základu daně u 6 významných poplatníků končících svoji činnost v roce 1995 z důvodu vstupu do likvidace či konkurzu. Daňová kontrola u těchto poplatníků nebyla v roce 1995 ani v roce 1996 provedena;

2. § 40 odst. 3 zákona o správě daní:

„Daňové přiznání nebo hlášení se podává nejpozději do 31. března roku následujícího po uplynutí ročního zdaňovacího období. Jedná-li se o poplatníka, který má povinnost na základě zákona²⁴⁾ mít účetní závěrku ověřenou auditorem, nebo jehož přiznání zpracovává a předkládá daňový poradce, prodlužuje se lhůta k podání přiznání do 30. června roku následujícího po uplynutí zdaňovacího období.“

(V odkazu č. 24) je uvedeno: „Např. obchodní zákoník, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zákon č. 21/1992 Sb.“) a

§ 40 odst. 6 zákona o správě daní:

„Správce daně může na žádost daňového subjektu nebo daňového poradce anebo i z vlastního podnětu prodloužit lhůtu pro podání přiznání, a to nejdéle o tři měsíce po uplynutí lhůty pro podání přiznání.“

Správce daně, přestože státnímu podniku neprodloužil lhůtu pro podání daňového přiznání, akceptoval jeho předložení po zákonem stanoveném termínu. Současně nevyužil možnosti ke zvýšení daně, která mu vyplývá z ustanovení § 68 zákona o správě daní a poplatků;

3. § 63 odst. 4 zákona o správě daní:

„Penále je splatné dnem, kdy byly splněny zákonem stanovené podmínky pro jeho uplatnění. Předpis penále sdělí správce daně daňovému dlužníkovi platebním výměrem. ...; o předpisu se daňový dlužník zpravidla vyrozumí do třiceti dnů poté, kdy daňový nedoplatek byl zcela vyrovnán, nejpozději však ve lhůtě, v níž se promlčuje vybrání daně.“

Správce daně nedostatečně využil výše uvedené ustanovení tím, že nevyrozuměl poplatníka o předpisu penále za pozdní úhradu daně z příjmů ani ve lhůtě 212 dní po provedení úhrady.

Vyhodnocení:

Kontrolou zjištěné neoprávněné zkrácení základu daně z příjmů právnických osob za zdaňovací období roku 1995 dosahuje u souboru 40 poplatníků celkem 204 723 830 Kč, to je v průměru 5 118 096 Kč na jednoho poplatníka. Ve srovnání s kontrolními akcemi č. 94/26 (neoprávněné zkrácení základu daně za zdaňovací období roku 1993 připadající na jednoho poplatníka činilo 1 241 360 Kč) a č. 95/22 (neoprávněné zkrácení základu daně za zdaňovací období roku 1994 připadající na jednoho poplatníka činilo srovnatelně 2 592 883 Kč) byl dopad do základu daně více než čtyřnásobný, resp. dvojnásobný.

NKÚ již v minulosti poukazyval na to, že správné plnění daňové povinnosti je ztěžováno nejednoznačností zákona o daních z příjmů, který byl mnohokrát novelizován a jehož aplikace v praxi způsobuje potíže jak na straně poplatníků, tak i správců daní. K jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení daňových zákonů je sice vydávána z úrovně MF celá řada sdělení formou pokynů, které však nejsou obecně závazným právním předpisem a svědčí spíše o nepropracovanosti navrhovaných legislativních změn. Používání těchto pokynů v praxi je problematické a nemůže rovnocenně nahradit nedostatečnou legislativu.

Ani účetní audit nemůže být pro poplatníka dostačující pro správné stanovení základu daně, pokud vychází z vykázaného hospodářského výsledku, jehož nesprávnosti nedokázal odstranit. Např. poplatník, u něhož byly zjištěny největší nedostatky (navíc způsobené základními chybami v účetnictví), uhradil auditorské firmě částku téměř 3 mil. Kč.

Kontrola zároveň ukázala nedostatečnou činnost správců daní při zjišťování a prověřování základu daně z příjmů, způsobenou částečně též špatným personálním stavem. Efektivnost činností finančních úřadů je značně snižována vysokou fluktuací a nutností zapracovávat stále nové pracovníky. Vyškolení zaměstnanci jsou přepřaceni soukromými firmami způsobem, kterému finanční úřady nejsou schopny účinně čelit.